

ISLAMIST EXTREMISM

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	4
Ορισμός	5
Η ιδεολογία του σαλαφισμού	6
Κεντρικά αφηγήματα του σαλαφιστικού τζιχαντισμού	10
Σύμβολα και ορολογία των ομάδων βίαιων ισλαμιστών εξτρεμιστών	14
Υπέρμαχοι του βίαιου ισλαμιστικού εξτρεπισμού	17
Τοποθεσίες στρατολόγησης	19
Ο ρόλος των γυναικών	22
Τάσεις και προκλήσεις	24

1. Εισαγωγή

Το παρόν ενημερωτικό εγχειρίδιο αποτελεί επισκόπηση των θεμελιωδών στοιχείων του βίαιου ισλαμιστικού εξτρεμισμού με στόχο την αναγνώριση των συμβόλων, της ορολογίας, των τακτικών στρατολόγησης και των αφηγημάτων που χρησιμοποιούνται ανά περιβάλλον όπως το διαδίκτυο, τα σχολεία, οι τοπικές κοινότητες ή τα σωφρονιστικά ιδρύματα.

Οι εκφάνσεις του βίαιου ισλαμιστικού εξτρεμισμού είναι πολλές σε όλη την ΕΕ. Λόγω της εθνικής και τοπικής ποικιλομορφίας, είναι αδύνατον να δοθεί μια ενιαία και σε βάθος μελέτη του φαινομένου. Το παρόν ενημερωτικό εγχειρίδιο επικεντρώνεται ειδικά στον σαλαφιστικό τζιχαντισμό.

2. Ορισμός

Ο «βίαιος ισλαμιστικός εξτρεμισμός» είναι ένας **όρος ομπρέλα** για τις διαφορετικές μορφές των εξτρεμιστικών ομάδων προώθησης βίας σουνιτών και σιιτών ισλαμιστών. Υπάρχει μεγάλο φάσμα διαφορών και εκφάνσεων ανάμεσα στα κράτη μέλη της ΕΕ. Ομάδες όπως η Αλ-Κάιντα και το ΙΚΙΛ⁽¹⁾ ασπάζονται την ιδεολογική σχολή σκέψης του σαλαφιστικού τζιχαντισμού⁽²⁾, η οποία ανήκει στο δόγμα του σουνιτισμού, ενώ υπάρχουν βίαιες εκφάνσεις και στο δόγμα του σιιτισμού. Τους βίαιους ισλαμιστές εξτρεμιστές συνδέει η κοινή απόρριψη του δημοκρατικού κράτους δικαίου και της έκφρασης των ατομικών ανθρώπινων δικαιωμάτων.⁽³⁾

Η έκθεση επικεντρώνεται κυρίως στη **διάσταση του σαλαφιστικού τζιχαντισμού** καθώς η πλειοψηφία των τρομοκρατών και των αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών οι οποίοι έχουν μεταβεί στο Ιράκ και τη Συρία προέρχεται από αυτή την ιδεολογική γραμμή. Είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι δεν είναι όλοι οι σαλαφιστές τζιχαντιστές.

⁽¹⁾ Στο κείμενο χρησιμοποιείται το ακρώνυμο ΙΚΙΛ και αναφέρεται στους όρους ΙΚΙΛ και Νταές.

⁽²⁾ Wagemakers, J. (2016). Salafism. In Oxford Research Encyclopedia of Religion; Wagemakers, J. (2009). A purist Jihadi-Salafi: the ideology of Abu Muhammad al-Maqdisi. *British Journal of Middle Eastern Studies*, 36(2), 281-297; Meijer, R. (2009). *Global Salafism*. London: Hurst and Company; Wiktorowicz, Q. (2006). Anatomy of the Salafi movement. *Studies in Conflict & Terrorism*, 29(3), 207-239.

⁽³⁾ Westerberger, K., & Stehlik, J. (2018). *Islamic extremism in Germany*. Hans Seidel Foundation - Office in the Czech Republic and European Values Think-Tank.

Το παρόν ενημερωτικό εγχειρίδιο αποτελεί επισκόπηση των θεμελιωδών στοιχείων του βίαιου ισλαμιστικού εξτρεμισμού με στόχο την αναγνώριση των συμβόλων, της ορολογίας, των τακτικών στρατολόγησης και των αφηγημάτων που χρησιμοποιούνται ανά περιβάλλον όπως το διαδίκτυο, τα σχολεία, οι τοπικές κοινότητες ή τα σωφρονιστικά ιδρύματα.

3. Η ιδεολογία του σαλαφισμού

(⁴) Έναν χρήσιμο πρόλογο αποτελεί το 'Ideology and strategy of Jihadism' (National Coordinator for Counterterrorism, December 2009). *Salafism in the Netherlands: Diversity and dynamics'* (AIVD & NCTV, Σεπτέμβριος 2015).

(⁵) Deol, J., & Kazmi, Z. (2013). Contextualizing jihadi thought. London: Hurst Publishers. Mozaffari, M., & Khosrokhavar, F. (2011). Jihadist ideology. The anthropological perspective. Aarhus: Aarhus University. Abbas, T. (Ed.) (2007). Islamic political radicalism. Edinburgh: Edinburgh University Press. Ranstorp, M., Ahlin, F., Hyllengren, P., & Normark, M. (2018). *Between Salafism and Salafi-jihadism. Influence and challenges for Swedish society*. Stockholm: Swedish Defence University.

(⁶) Kelvington, M. R. (2019). *Global Salafi-jihadism ideology: The "soft power" of the enemy*. Herzliya, Israel: International Institute for Counter-Terrorism (ICT).

Σαλαφισμός και σαλαφιστικός τζιχαντισμός

Ο σαλαφισμός και ο σαλαφιστικός τζιχαντισμός αποτελούν την **κατά γράμμα ερμηνεία** των *al-salaf al-salih* (των τριών πρώτων γενεών μουσουλμάνων). Επικεντρώνονται στην *tawheed* (τη μονοθεϊστική λατρεία και την απόλυτη εξουσία του Θεού), στην αρχή της ιερότητας με σαφή διττή διάκριση ανάμεσα στο «εμείς» και «οι άλλοι» η οποία απορρίπτει τους μη μουσουλμάνους (σε πολλές περιπτώσεις και όσους δεν είναι σαλαφιστές). Η ιδεολογία αυτή απορρίπτει επίσης την κοσμική δημοκρατία ως απόλυτη τυραννία ενώ θέτει ένα σαφές ηθικό πλαίσιο που διέπει τις σχέσεις μεταξύ μουσουλμάνων και μη μουσουλμάνων. Υπό αυτό το πνεύμα, ενσαρκώνει το ιδανικό της δημιουργίας ενός ρεύματος πρωτοστατούντων σαλαφιστών. Μίας ομάδας πρωτοπόρων που προωθεί, προστατεύει και προασπίζει το ορθό μονοπάτι του Προφήτη, όπου η *da'wah* παίζει σημαντικό ρόλο στον προσηλυτισμό μη μουσουλμάνων στη μουσουλμανική θρησκεία. Ενός αμυντικού μετώπου ενάντια στα δυτικά κοσμικά πρότυπα και αξίες. (⁴) Ο σαλαφιστικός τζιχαντισμός ακολουθεί την ίδια ιδεολογία με τους σαλαφιστές αλλά θεωρεί τη βία ένα αναγκαίο μέσο για να επέλθει η αλλαγή στην υπάρχουσα παγκόσμια τάξη πραγμάτων.

Βασικές ιδεολογικές έννοιες (5)

Ο σαλαφισμός αποτελεί μια μειοψηφική ερμηνεία του σουνιτικού δόγματος του ακραιφνούς Ισλάμ, όπως το ακολουθούσαν **οι τρεις πρώτες γενιές** μετά τον Προφήτη Μωάμεθ. Οι σαλαφιστές δεν αναγνωρίζουν τις τέσσερις σχολές δικαίου του σουνιτικού Ισλάμ: τους Χαναφίτες, τους Μαλικίτες, τους Σαφίτες και τους Χανβαλίτες. Οι σαλαφιστές προασπίζονται τη γνησιότητα και την αποκλειστικότητα του κινήματός τους, ισχυρίζονται ότι αναφέρονται στην χαντίθ ως **al-ta'ifa al-mansura** (οι νικητές) και **al-firqa al-najiya** (εκείνοι που σώθηκαν από την πυρά της κόλασης). (⁵)

Οι σαλαφιστές είναι δογματιστές και ερμηνεύουν κατά γράμμα το Κοράνι και τη σούννα (τα διδάγματα, τη δράση και τη στάση του Προφήτη Μωάμεθ, τον οποίο θεωρούν τον ιδεατό μουσουλμάνο), συγγράμματα τα οποία πιστεύουν ότι επαρκούν για να καθοδηγήσουν τη ζωή όλων των μουσουλμάνων. Συνεπώς, οι σαλαφιστές **απορρίπτουν κάθε επακόλουθη ερμηνεία του Κορανιού (*bid'ah*)**, καθώς και τις σύγχρονες μουσουλμανικές απόψεις και πρακτικές.

Οι σαλαφιστές έχουν μια αυστηρή άποψη για τον αδιαίρετο Θεό (**tawheed**) και την απόλυτη υποταγή στον λόγο και τον νόμο του Θεού μέσω της επιστροφής σε ένα αγνό παρελθόν. Για τους σαλαφιστές, η **hakimiyya** (κυριαρχία) **σημαίνει ότι ο Θεός είναι ο μόνος νομοθέτης** και όλοι υποχρεούνται να ακολουθούν κατά γράμμα τη σαρία. Κάθε είδους αλλαγή, παρέκκλιση ή ανανέωση θεωρείται αμαρτία και άρνηση της αλήθειας και συνεπάγεται μάχη ενάντια στην **shirk** (τον πολυθεϊσμό) και τους **kuffar** (τους άπιστους). Για τους σαλαφιστές υπάρχει απόλυτη θεική εξουσία και υποταγή. Οι σαλαφιστές **απορρίπτουν την κοινοβουλευτική δημοκρατία** με το επιχείρημα ότι αποτελεί ένα σύστημα που προάγει τους ανθρώπινους νόμους έναντι του νόμου του Θεού. Η δημοκρατία εξισώνεται συχνά με την **shirk**.

Οι σαλαφιστές θέτουν έναν **διττό διαχωρισμό ανάμεσα σε πιστούς και άπιστους**, ανάμεσα στους ορθόδοξους σαλαφιστές μουσουλμάνους και όλα τα άλλα δόγματα. Για παράδειγμα, η αρχή της ιερότητας είναι ουσιώδης στην επικύρωση καθώς **κατηγοριοποιεί όλες τις συμπεριφορές με τον χαρακτηρισμό *haram* (απαγορευμένες)** ή

halal (επιτρεπόμενος). Η κατά γράμμα τήρηση αυτού του ηθικού πλαισίου επιδεικνύει πίστη, καθώς ρυθμίζει όλες τις συμπεριφορές και τις κοινωνικές σχέσεις και τυχόν παρέκκλιση προϋποθέτει διορθωτικά μέτρα. Η πρακτική παρακολούθησης της αυστηρής τήρησης των θρησκευτικών και ηθικών κανόνων λέγεται **hisbah** (ισορροπία). (7)

Ο σαλαφισμός δεν είναι μια ομοιογενής δογματική παράδοση αλλά έχει παρουσιάσει διαφορετικές προσεγγίσεις στη διάρκεια της ιστορίας του. Ο Quintan Wiktorowicz και άλλοι ερευνητές αναφέρουν συνήθως διαφορετικές κατηγορίες σαλαφισμού: **τον παραδοσιακό σαλαφισμό, τον ακτιβιστικό σαλαφισμό και τον στρατευμένο σαλαφισμό.**

Παραδοσιακός

Στον **παραδοσιακό σαλαφισμό (al-Salafiyya al-'ilmiyya)** αποφεύγεται ο «πολιτικός ακτιβισμός και η βία στην επιδίωξη δημιουργίας ενός ισλαμικού κράτους. Η θέση του ευθυγραμμίζεται ιδιαίτερα με τη θρησκευτική ελίτ της Σαουδικής Αραβίας και αναδεικνύεται το καθήκον υπακοής στον πολιτικό ηγέτη του σαουδαραβικού κράτους».

(8) Οι παραδοσιακοί σαλαφιστές επικεντρώνονται στην κάθαρση της θρησκείας από στοιχεία ανανέωσης ή επανερμηνείας μέσω της παιδείας (**tarbiya**), στην κάθαρση (**tazkiyya**) και την **da'wah** μεταξύ των άλλων μουσουλμάνων και την ενίσχυση του διαχωρισμού έναντι μη μουσουλμάνων. (9) Ως προς αυτό, οι σαλαφιστές δεν επιδιώκουν μόνο τον διαχωρισμό μουσουλμάνων και μη μουσουλμάνων αλλά και τον αυστηρό διαχωρισμό ανδρών και γυναικών σε διαφορετικές σφαίρες. Οι σαλαφιστές αυτής της υποομάδας αποκαλούνται κάποιες φορές **Μαντκαλιστές-Σαλαφιστές.**

Ακτιβιστικός

Ο **ακτιβιστικός σαλαφισμός** (γνωστός και με τον όρο «**πολιτικοποιημένος**») δεν αποστασιοποιείται μόνο από τη δημοκρατία, την οποία οι εν λόγω σαλαφιστές θεωρούν ασυμβίβαστη με τη μουσουλμανική πίστη και το μουσουλμανικό δόγμα, αλλά αναζητά ενεργά μουσουλμάνους για να τους απομακρύνει από δημοκρατικές διαδικασίες όπως η ψήφος στις εκλογές ή η συμμετοχή σε πολιτικά κόμματα. Οι ακτιβιστές σαλαφιστές συμμετέχουν ενεργά στις τοπικές κοινωνικές υποθέσεις, επισημαίνουν αντιισλαμικές συμπεριφορές και, κατά καιρούς, προσπαθούν να ασκήσουν κοινωνικό έλεγχο σε ορισμένους τομείς. Οι ακτιβιστές σαλαφιστές επικεντρώνονται συχνά στις παγκόσμιες και τοπικές συνθήκες και αντιτίθενται σθεναρά ενάντια σε ηγέτες τους οποίους θέλουν να υπονομεύσουν. Έχουν μια έντονη εικόνα του εχθρού και η ρητορική τους επικεντρώνεται στα δυτικά καθεστώτα (τον απώτερο εχθρό), ενώ τα αραβικά ή τα άπιστα έθνη αντιπροσωπεύουν τον άμεσο εχθρό, ο οποίος στέκεται εμπόδιο στην εδραίωση του ισλαμικού κράτους. Άσκούν πιέσεις και προωθούν την αλλαγή σύμφωνα με τους κανόνες του Ισλάμ. Οι σαλαφιστές αυτής της υποομάδας αποκαλούνται **Harakis** (ακτιβιστές).

Στρατευμένος / Σαλαφιστικός τζιχαντισμός

Ο **στρατευμένος σαλαφισμός ή σαλαφιστικός τζιχαντισμός (al-Salafiyya al-jihadiyya)** θεωρεί τη βία ένα αναγκαίο μέσο για να επέλθει η αλλαγή στην υπάρχουσα παγκόσμια τάξη πραγμάτων, στην οποία η Pax Americana με τις ΗΠΑ και τα άλλα συμμαχικά κράτη θεωρείται ότι ηγείται ενός ολοκληρωτικού πολέμου ενάντια στο Ισλάμ και τους μουσουλμάνους. Απορρίπτει τον φιλελευθερισμό, τη δημοκρατία και το εθνικό κράτος, τα οποία και μάχεται. Κάθε μουσουλμάνος έχει προσωπικό καθήκον να εμπλακεί σε ένοπλο αγώνα ενάντια στους άμεσους εχθρούς (τα άπιστα καθεστώτα) και τους απώτερους εχθρούς (τα δυτικά κράτη). Στον στρατευμένο σαλαφισμό η **ένοπλη τζιχάντ (qital)** έχει σκοπό να υπερασπιστεί τους μουσουλμάνους και να επεκτείνει το **dar al-Islam** (τον οίκο του Ισλάμ) ενώ προσωπικό καθήκον κάθε μουσουλμάνου είναι να μάχεται τα άπιστα καθεστώτα. (10) Οι σαλαφιστές τζιχαντιστές θεωρούν ότι η Ευρώπη είναι **dar al-harb** (οίκος πολέμου). (11) Ο **μαρτυρικός θάνατος** μέσω της τζιχάντ είναι για τους σαλαφιστές τζιχαντιστές ο απόλυτος αγώνας και η απόλυτη θυσία που υπόσχεται μοναδική ανταμοιβή στον **παράδεισο (Jannah)**.

Οι **πεποιθήσεις (aqidah)** των σαλαφιστών παραμένουν ίδιες και στις τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις του σαλαφισμού. Το στοιχείο που διαφοροποιεί αυτές τις ξεχωριστές σχολές εντός του σαλαφισμού είναι η **manhaj** — οι ενέργειες ή οι μέθοδοι που νομιμοποιούν την ιδιότητα του παραδοσιακού, του ακτιβιστή ή του σαλαφιστή τζιχαντιστή. Υπάρχει ολόκληρο φάσμα διαφορετικών μορφών σαλαφισμού με δυνατότητα μετακίνησης από τη μία μορφή στην άλλη.

(7) Meijer, R. (2009). *Global Salafism: Islam's new religious movement*. London: Hurst Publishers, p. 11.

(8) Lagervall, R., & Stenberg, L. (2016). *Muslimska församlingar och föreningar i Malmö och Lund – en ögonblicksbild*. Lund, Sweden: Centrum för Mellanösternstudier.

(9) Svenska Dagbladet. (2015). *Islamologer: Jihadisterna är i minoritet bland Salafisterna*. Svenska Dagbladet, 8 Σεπτεμβρίου.

(10) Alshech, E. (2014). *The doctrinal crisis within the Salafi-jihadi ranks and the emergence of neo-takfirism*. *Islamic Law and Society*, 21(2014), 419–452.

(11) Lagervall, R., & Stenberg, L. (2016). *Muslimska församlingar och föreningar i Malmö och Lund – en ögonblicksbild*. Lund, Sweden: Centrum för Mellanösternstudier, p. 15.

Σαλαφισμός

Απαραίτητα ιδεολογικά στοιχεία

Tawheed

Μονοθεϊστική λατρεία και απόλυτη εξουσία του Θεού

Hakimiyya

Ο Θεός είναι ο μόνος νομοθέτης και όλοι υποχρεούνται να ακολουθούν κατά γράμμα τη σαρία

Ακτιβισμός

Βία

Παραδοσιακός σαλαφισμός

Αποφεύγει τον πολιτικό ακτιβισμό και απορρίπτει τη βία.

Δεν υπάρχει εναντίωση στον μουσουλμάνο ηγέτη/ τον επικεφαλής του κράτους

Επιτρεπόμενες ενέργειες:

Tarbiyya: παιδεία

Tazkiyya: κάθαρση

Da'wah: προσηλυτισμός

ΟΧΙ ΒΙΑ

Ακτιβιστικός σαλαφισμός

Απαγορεύει τη συμμετοχή στις δημοκρατικές διαδικασίες και εναντιώνεται σε ηγέτες/ επικεφαλής κρατών που θέλει να υπονομεύσει, ακόμα και αν πρόκειται για μουσουλμάνους

Ενεργή συμμετοχή σε τοπικές κοινωνικές υποθέσεις και επισήμανση αντιισλαμικής συμπεριφοράς

Ισχυρή ρητορική για τοναπώτερο εχθρό (δυτικά καθεστώτα) και τον άμεσο εχθρό (αραβικά και άπιστα έθνη)

Στρατευμένος/ Σαλαφιστικός τζιχαντισμός

3 πρόσθετα απαραίτητα στοιχεία:

1

(Επιθετική) τζιχάντ:

ένοπλος αγώνας, θρησκευτικό καθήκον κάθε μουσουλμάνου

2

Al Wala' wa-l-bara':

καθορίζει τις γραμμές πίστης και αποκήρυξης

3

Tekfir:

στηλίτευση ή αφορισμός μη σαλαφιστών. Η βία είναι δικαιολογημένη.

Σύμφωνα με τον Shiraz Maher, πέντε είναι τα βασικά στοιχεία της ιδεολογίας του σαλαφιστικού τζιχαντισμού: *tawheed*, *hakimiyya*, *al-wala' wa-l-bara'*, *τζιχάντ* και *takfir*. Αυτά τα πέντε χαρακτηριστικά περιγράφουν τον τρόπο με τον οποίο το «**δόγμα al-wala' wa-l-bara'** θέτει γραμμές πίστης και αποκήρυξης, η **takfir** προσδιορίζει το Ισλάμ έναντι όλων των άλλων και το προστατεύει ενάντια στην προδοτική εκ των έσω διαφθορά, η **tawhid** και η **hakimiyya** ορίζουν τη νόμιμη εξουσία και ποιον οφείλει να υπηρετεί και η **τζιχάντ** υπαγορεύει τον τρόπο διενέργειας της συγκεκριμένης επανάστασης»⁽¹²⁾. **Τα εν λόγω ιδεολογικά στοιχεία αφορούν «κυρίως δύο πράγματα, την προστασία και την προώθηση**. Η προστασία της πίστης απορρέει από την **τζιχάντ, την al-wala' wa-l-bara' και την takfir**; ενώ η προώθηση συνδέεται με **την tawhid και την hakimiyya**».⁽¹³⁾

⁽¹²⁾ Maher, S. (2016). Salafi-jihadism. Oxford: Oxford University Press, p. 15–16.

⁽¹³⁾ Ibid.

⁽¹⁴⁾ Η λέξη προέρχεται από μια χαντίθ: "Το Ισλάμ άρχισε ως κάτι ξένο και θα επανέλθει ως ξένο, οπότε ευλογημένοι ας είναι οι ξένοι".

Γιατί είναι ελκυστικές οι βασικές ιδεολογικές έννοιες;

Η κυριολεκτική ερμηνεία της θρησκείας δίνει στους ακόλουθους μια αίσθηση αυθεντικότητας, μια αίσθηση ένταξης και μια πανίσχυρη ταυτότητα καθώς διασχίζει όλα τα σύνορα της καθημερινής ύπαρξης με ένα **διπλό μήνυμα, της λύτρωσης και της εξιλέωσης**. Οι σαλαφιστές θεωρούν ότι βαδίζουν στα βήματα των ευσεβών προγόνων τους, γεγονός που τους διαχωρίζει από τους υπόλοιπους. Έτσι, οι σαλαφιστές αυτοαποκαλούνται «**ξένοι**» (**ghuraba**)⁽¹⁴⁾ με τη θετική έννοια, ως ένδειξη μοναδικότητας.

Ουσιαστικά, οι έννοιες της *tawheed* και της *hakimiyya* τονίζουν ότι όλοι οι μουσουλμάνοι πρέπει να υποτάσσονται στη θεϊκή εξουσία του Θεού χωρίς καμία εξαίρεση, διότι είναι το μοναδικό ον που μπορεί να υπαγορεύει νόμους και κανόνες. Είναι καθήκον όλων να απορρίψουν την κοσμική νομοθετική εξουσία και δημοκρατία.

Το δόγμα *al-wala' wa-l-bara'* θέτει γραμμές πίστης και αποκήρυξης όσων δεν είναι σαλαφιστές, οι οποίοι θεωρούνται μη θρησκευόμενοι και άπιστοι και θα πρέπει να αποδοκιμάζονται ή να αφορίζονται (**takfir**), με τη βία να είναι δικαιολογημένη ενάντια σε άλλους μη σαλαφιστές μουσουλμάνους. Αυτή η κοσμοθεωρία και η κατηγοριοποίηση των εχθρών επεκτείνεται και σε πρόσωπα ή ομάδες που θεωρούνται αντιισλαμιστές και πρέπει να καταπολεμηθούν για να διατηρηθεί το Ισλάμ: **kuffar** (άπιστοι), **tawaghit** (αποστάτες ηγέτες), **rawafidh** (υποτιμητικός όρος για τους σίιτες), **nusayris** (υποτιμητικός όρος για τους Αλαουίτες), **munafiqin** (υποκριτές — υποτιμητικός όρος για τους μη σαλαφιστές μουσουλμάνους), **murtaddin** (αποστάτες), **mushrikin** (πολυθεϊστές) και **salibiyyin** (σταυροφόροι — όρος για τις δυτικές χώρες).

Σύμφωνα με την *al-wala' wa-l-bara'* (πίστη και εχθρότητα), οι μουσουλμάνοι πρέπει να επιδεικνύουν πίστη στους ομόθρησκους και να αποστρέφονται τους «άπιστους». Ο διττός διαχωρισμός πιστών και απίστων προσδίδει συνοχή στην ομάδα και αλληλεγγύη μεταξύ των σαλαφιστών μουσουλμάνων. Παρέχει επίσης ένα αυστηρό πλαίσιο συμπεριφοράς για τη ζωή σε μη μουσουλμανικό περιβάλλον, όπως οι δυτικές κοινωνίες. Οι σαλαφιστές πιστεύουν ότι αν δεν μπορούν να ζήσουν ως ολοκληρωμένοι πιστοί στις πατρίδες τους, τότε – όπως λέγεται ότι έκανε και ο ίδιος ο Προφήτης όταν πήγε από τη Μέκκα στη Μεδίνα το 622 – θα πρέπει να επιλέξουν την **hijrah** (αποδημία) σε χώρες υπό ισλαμικό έλεγχο.

Η δημιουργία κατηγοριών του εχθρού χρησιμοποιείται σε σχέση με την (επιθετική) **τζιχάντ**, η οποία θεωρείται **καθήκον των πρωτοστατούντων σαλαφιστών τζιχαντιστών** της μουσουλμανικής κοινότητας **μέχρι την Ημέρα της Κρίσης**. Οι σαλαφιστές τζιχαντιστές τιμούν την τζιχάντ ως ένοπλο αγώνα (**qital**), καθώς πρόκειται για θεία αποστολή και θρησκευτικό καθήκον κάθε μουσουλμάνου. Ο **μάρτυρας (shahid)** δεν αυτοθυσιάζεται μόνον σε ένα ηρωικό καθήκον αλλά εκπληρώνει τον πνευματικό του προορισμό για να οδηγηθεί στον ουρανό και τον παράδεισο.

Υπάρχει επίσης ένα εσχατολογικό στοιχείο καθώς η **διαρκής τζιχάντ είναι υποχρεωτική** για τους σαλαφιστές τζιχαντιστές **μέχρι την Ημέρα της Κρίσης**, οπότε θα λάβει χώρα η τελική αναμέτρηση ανάμεσα στις δυνάμεις της πίστης και της απιστίας, του καλού και του κακού. Οι σαλαφιστές τζιχαντιστές επιδιώκουν να επισπεύσουν την επερχόμενη και αναπόφευκτη αποκάλυψη. Υπό αυτό το πρίσμα, θεωρούν τους εαυτούς τους πνευματικά φτωπισμένους και επίλεκτους πρωτοπόρους στην ευρύτερη μουσουλμανική κοινότητα.

4. Κεντρικά αφηγήματα του σαλαφιστικού τζιχαντισμού

⁽¹⁵⁾ David Snow and Scott Byrd (2007) *Ideology, Framing Processes, and Islamic Terrorist Movements*. *Mobilization: An International Quarterly*, June 2007, Vol. 12, No.2, pp. 119-136; Snow, David A. "Framing processes, ideology, and discursive fields." *The Blackwell companion to social movements 1* (2004): 380-412; Benford, R. D., & Snow, D. A. (2000). Framing processes and social movements: An overview and assessment. *Annual review of sociology*, 26(1), 611-639.

⁽¹⁶⁾ Jeffrey Cozzens and Magnus Ranstorp, "Does al-Qaeda still pose the more significant threat? YES: the enduring al-Qaeda threat: a network perspective" (Routledge, Second Edition 2018).

Τα αφηγήματα των ομάδων σαλαφιστών τζιχαντιστών ακολουθούν πλαίσια συλλογικής δράσης που βασίζονται σε μετα-αφηγήματα. Αυτά τα πλαίσια (τα μετα-αφηγήματα) εστιάζουν σε οικείες θρησκευτικές διηγήσεις και γεγονότα της ιστορίας που είναι γνωστά σε όλους τους μουσουλμάνους. Χρησιμοποιούνται σε τρεις αλληλένδετες διαστάσεις: **σε διαγνωστικό, προγνωστικό και προτρεπτικό πλαίσιο**. ⁽¹⁵⁾ Τα διαγνωστικά πλαίσια επισημαίνουν τις απειλές ενώ τα προγνωστικά πλαίσια παρέχουν οδηγίες για την αντιμετώπιση των εν λόγω απειλών, σε συνδυασμό με τα προτρεπτικά πλαίσια που είναι δομημένα ώστε να παροτρύνουν την ενεργή στήριξη της δράσης σε πολλά μέτωπα. Η δύναμη του αφηγήματος στρέφεται γύρω από τα τρία διακριτά αλλά αμοιβαία ενισχυτικά στοιχεία, τα οποία εξηγούν και την ευρεία αποδοχή του.

■ Διαγνωστικό πλαίσιο

Τα **διαγνωστικά πλαίσια** είναι δομημένα ώστε να επισημαίνουν τις απειλές που δέχεται το Ισλάμ και οι μουσουλμάνοι. Το συγκεκριμένο πλαίσιο μπορεί να ονομαστεί και πλαίσιο του «θύματος» ή πλαίσιο της «καταδυνάστευσης», καθώς στρέφεται γύρω από το κεντρικό ζήτημα που θέλει τη Δύση σε πόλεμο με το Ισλάμ και τους μουσουλμάνους. Πρόκειται για αφήγημα που εστιάζει σε μια πραγματική και εκλαμβανόμενη αίσθηση αδικίας και στην ταπείνωση των μουσουλμάνων από τη Δύση.

Αφήγημα θυματοποίησης/ταπείνωσης/αδικίας/καταδυνάστευσης

Το συγκεκριμένο αφήγημα απευθύνεται στα συναισθήματα διότι είναι ένα **αφήγημα ταπείνωσης** με σαφή περιγραφή. Η ουσία του είναι ότι η Δύση βρίσκεται σε πόλεμο με το Ισλάμ: «δεχόμαστε καθημερινό καταιγισμό στοιχείων για τα επιθετικά σχέδια της Δύσης σε εμπόλεμες ζώνες: στη Συρία, την Παλαιστίνη, το Ιράκ, το Αφγανιστάν, την Τσετσενία, τη Σομαλία». ⁽¹⁶⁾ Την εικόνα ενισχύει ο πόλεμος σε μεταφορικό επίπεδο: διαφωνία για τη μαντίλα, γελοιογραφίες με τον Προφήτη, διακρίσεις, ισλαμοφοβία και αμέτρητες άλλες αντιπαραθέσεις. Όλες αυτές οι διενέξεις και αντιπαραθέσεις, μεγάλες και μικρές, είναι σταγόνες που γεμίζουν το ίδιο ποτήρι.

Το αφήγημα **απευθύνεται σε μια ισχυρή αίσθηση συλλογικής αδικίας** ενάντια στους μουσουλμάνους, η οποία πλαισιώνεται κυρίως από την εξωτερική πολιτική και τα επιθετικά σχέδια της Δύσης με σκοπό να διαιρέσει, να αποδυναμώσει και να υποτάξει τους μουσουλμάνους. Οι σαλαφιστές τζιχαντιστές επικαλούνται τη δημιουργία του Ισραήλ, τη συμφωνία Σάικς-Πικό, την αποικιοκρατία και τη στρατιωτική παρέμβαση της Δύσης στην ευρύτερη Μέση Ανατολή και αλλού. Ταυτόχρονα, οι σαλαφιστές τζιχαντιστές προβάλλουν ένα ηθικό αφήγημα για την υποκρισία της Δύσης. Προβάλλουν τις εγγενείς αντιφάσεις των φιλελεύθερων δημοκρατιών, με την κεντρική αξία της ελευθερίας να θεωρείται βασική αιτία για την ηθική κατάρρευση της κοινωνίας. Το **αφήγημα της υποκρισίας** υποστηρίζει επίσης ότι η Δύση διατηρεί τη φιλελεύθερη δημοκρατία στις χώρες της ενώ δυτικοί «σταυροφόροι» πολεμούν στο εξωτερικό και διαπράττουν θηριωδίες ανά τον κόσμο με στόχο τους μουσουλμάνους. Σύμφωνα με αυτή την κοσμοθεωρία, η Δύση αντιπροσωπεύει την επιθετικότητα, την καταδυνάστευση και την κατοχή. Το αφήγημα του θύματος ενισχύεται επίσης από μια **συνωμοτική άποψη** ότι η Δύση και οι μη σαλαφιστές επιζητούν να υποτάξουν όλους τους μουσουλμάνους.

Ιδιαίτερα οι εβραϊκές συνωμοσίες αποτελούν κοινό στοιχείο των αφηγημάτων του σαλαφιστικού τζιχαντισμού που τοποθετεί τον αντισημιτισμό στο επίκεντρο.

Όλες αυτές οι διενέξεις και αντιπαραθέσεις **επιδρούν ταυτόχρονα σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο**. Σε ατομικό επίπεδο, το αφήγημα του θύματος προβάλλει το γεγονός ότι οι μουσουλμάνοι δεν θα γίνουν ποτέ αποδεκτοί και δεν θα μπορούν να ασκούν τα θρησκευτικά τους καθήκοντα. Σε συλλογικό επίπεδο, δημιουργείται ένα ομοιογενές σύνολο μουσουλμάνων και έτσι η καταστολή μίας θρησκευτικής πρακτικής ανάγεται σε καταστολή όλων των μουσουλμάνων. Το αφήγημα ενισχύεται από την αρνητική εικόνα που παρουσιάζουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης για τους μουσουλμάνους ύστερα από τις επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου του 2001. Σχεδόν σε καθημερινή βάση, οι μουσουλμάνοι στη Δύση σχετίζονται με θηριωδίες που διαπράττονται και τις οποίες καλούνται να καταδικάσουν δημόσια.

Προγνωστικό πλαίσιο

Τα προγνωστικά πλαίσια παρέχουν οδηγίες για την αντιμετώπιση των απειλών που δέχεται το Ισλάμ και οι μουσουλμάνοι. Συναισθηματικά ισχυροί συμβολισμοί **παρέχουν ένα πειστικό ηθικό σοκ με σκοπό την ανάληψη άμεσης δράσης**. Το αφήγημα ενισχύεται με θρησκευτικούς ύμνους (*anasheed*) που συνηγορούν υπέρ μιας θρησκευτικής και ιστορικής γνησιότητας. Στο αφήγημα **η λυτρωτική βία** έρχεται να μετατρέψει την ταπείνωση σε αναπόφευκτη νίκη, τα βάσανα σε αυτοθυσία και την ντροπή σε τιμή. Η αίσθηση θυματοποίησης, αδυναμίας, αδικίας και ταπείνωσης μεταμορφώνεται σε αίσθηση συμμετοχής και ενδυνάμωσης.

«Η τζιχάντ είναι προσωπικό καθήκον όλων»

Σε αυτό το αφήγημα, η ένοπλη τζιχάντ δεν είναι οικειοθελής αλλά ατομική υποχρέωση (*fard ayn*) και καθήκον όλων των μουσουλμάνων και όχι μια συλλογική υποχρέωση που τηρείται από τους νόμιμους εκπροσώπους της μουσουλμανικής κοινότητας (*fard kifaya*). Εξαρτάται επίσης αν είναι επιθετική (*jihad al-talab*) ή αμυντική τζιχάντ (*jihad al-daf'*), καθώς οι γυναίκες οφείλουν να συμμετέχουν στην αμυντική τζιχάντ.

Το αφήγημα νομιμοποιεί τον βίαιο αγώνα για την υπεράσπιση του Ισλάμ ενάντια στις σταυροφορίες της Δύσης. Ζητά επίσης από τους μουσουλμάνους να συμμετέχουν στην τζιχάντ για να διατηρήσουν την πίστη τους και για να επιβιώσει η κοινότητα των πιστών (*ummah*). Όσοι δεν είναι σε θέση να συμμετέχουν στον ένοπλο αγώνα ενθαρρύνονται να συμβάλλουν με άλλα μέσα όπως χρηματοδοτώντας ή στηρίζοντας την προπαγάνδα.

Έτσι, υπάρχει σχέση ανάμεσα στην τζιχάντ και την *hijrah* (αποδημία) σε μουσουλμανικές χώρες για να ενισχυθεί η εδραίωση του Ισλαμικού Κράτους. Εστιάζοντας στην *hijrah* ενισχύεται και ο διαχωρισμός *dar al-Islam* και *dar al-kufr* (οίκος των απίστων) καθώς οι μουσουλμάνοι οι οποίοι θέλουν να ζουν σύμφωνα με τους ισλαμικούς κανόνες στερούνται αυτή τη δυνατότητα και χάνουν την αξιοπρέπεια τους. Συνεπώς υπάρχει θρησκευτική υποχρέωση να τελέσουν *hijrah* και να εγκαταλείψουν τον *dar al-kufr* διότι παραμένοντας θα οδηγηθούν σε αποστασία. Η *hijrah* δίνει επίσης την αίσθηση ότι οι πιστοί μμούνται τη ζωή του Προφήτη.

«Βρισκόμαστε σε πόλεμο»

Το αφήγημα της υπεράσπισης των μουσουλμανικών κοινοτήτων που βρίσκονται υπό πολιορκία απονέμοντας δικαιοσύνη μέσω της προστασίας και της εκδίκησης είναι πανίσχυρο. Το αφήγημα παροτρύνει τους πιστούς να απελευθερωθούν από τον ζυγό της σκλαβιάς και από τη θέση υποταγής σε έθνη *kafir*.

Στρέφεται γύρω από το μένος και τη δύναμη και έναν ταπεινωμένο εχθρό. Δίνει την ευκαιρία στους πιστούς να φανταστούν τον εαυτό τους αήτητο και ακλόνητο μπροστά στα διεφθαρμένα και υποκριτικά δυτικά καθεστώτα και τα πόνια τους. Πρόκειται για αφήγημα θρησκευτικής αρετής και ευλάβειας που καταδεικνύει ότι ενεργούν σύμφωνα με τη θέληση του Θεού υπέρ ενός ιερού σκοπού.

«Σε χρειαζόμαστε, όλοι μπορούν να βοηθήσουν»

Σε αυτό το αφήγημα, οι απλοί άνθρωποι αισθάνονται ότι μπορούν να συνδράμουν και να παίξουν σημαντικό ρόλο σε μια σπουδαία αποστολή. Όσοι δεν στηρίζουν εξαρχής τη βία, εμπλέκονται σιγά-σιγά και σταδιακά αναλαμβάνουν μεγαλύτερο ρόλο και περισσότερες ευθύνες. Το αφήγημα τονίζει ότι η ήττα του σαλαφιστικού τζιχαντισμού δεν οφείλεται στη δύναμη του εχθρού αλλά στην αδυναμία των ανθρώπων να ακολουθήσουν την πίστη τους και το κάλεσμα σε βοήθεια.

(¹⁷) Khatib, S. (2002). *Hakimiyyah and jahiliyyah in the thought of Sayyid Qutb*. Middle Eastern Studies, 38(3), 145-170.

(¹⁸) Wagemakers, J. (2008). Framing the "Threat to Islam: Al-Wala' wa al-Bara' in Salafi Discourse. Arab Studies Quarterly, 1-22.

Για ορισμένες ομάδες η ουσία του αφηγήματος ότι όλοι μπορούν να συμβάλλουν, συνιστά άμεσο και συγκεκριμένο κάλεσμα συμμετοχής των μουσουλμάνων σε βίαια μεμονωμένα εγχειρήματα. Αυτές οι εκκλήσεις προς τους φιλικά διακείμενους και τους υποστηρικτές μετατρέπουν την υποταγμένη αρρενωπότητα σε «μαχητική» αρρενωπότητα η οποία προσδίδει αυτενέργεια και μεγάλη δύναμη στη ζωή τους. Η αυτοθυσία είναι σημαντική αξία για τους πιστούς, οι οποίοι θεωρούνται ήρωες και πρωτοπόροι. Ο μάρτυρας γίνεται μια φιγούρα που ανοίγει τον δρόμο της επαναστατικής αλλαγής.

Προτρεπτικό πλαίσιο

Τα **προτρεπτικά πλαίσια** είναι δομημένα ώστε να παροτρύνουν την ενεργή στήριξη της δράσης.

Το αφήγημα της διπλής λύτρωσης

Αυτό το αφήγημα βρίσκεται στην **καρδιά της ιδεολογίας του σαλαφιστικού τζιχαντισμού** και υπόσχεται την ένταξη στην αληθινή κοινότητα πιστών οι οποίοι είναι φωτισμένοι, είναι εκείνοι που σώθηκαν (από την πυρά της κόλασης) και εκείνοι που εν τέλει θα βγουν νικητές την Ημέρα της Κρίσης. Η νίκη είναι εγγυημένη για όσους στέκουν ακλόνητοι στις πεποιθήσεις και τις ενέργειές τους. Το μήνυμα δημιουργεί μια άνευ ορίων υπόσχεση ουτοπίας και την πίστη ότι θα επέλθει κάθαρση από όλες τις αμαρτίες. Υπόσχεται επίσης είσοδο στον παράδεισο πριν από τους άλλους πιστούς και θεοποίηση του μαρτυρικού θανάτου.

Το αφήγημα του χαλιφάτου

Το αφήγημα αυτό προβάλλει ότι η εδραίωση του χαλιφάτου είναι η υλοποίηση μιας ιδανικής κοινωνίας σύμφωνα με τις ισλαμικές αρχές. Η εξιδανικευμένη ιδέα του χαλιφάτου είναι βαθιά ριζωμένη στην ισλαμική ιστορία. Σε αυτό το αφήγημα, η **jahiliyya** (¹⁷) (η κατάσταση της προϊσλαμικής άγνοιας), η οποία χαρακτηρίζεται από άγνοια της θέλησης του Θεού και της αδικίας, αντιπαραβάλλεται συχνά με την εφαρμογή του νόμου της σαρίας. Ένας βίος σύμφωνα με τους αυστηρούς κανόνες του νόμου της σαρίας αποτελεί εγγύηση για την είσοδο στον παράδεισο στη μεταθανάτια ζωή.

Η απώλεια του χαλιφάτου (στην περίπτωση του ΙΚΙΛ) δεν σημαίνει την αποτυχία του, είναι απλώς ένα προσωρινό εμπόδιο και μια δοκιμασία που βάζει ο Θεός για να δοκιμάσει την κοινότητα των αληθινών πιστών. Η εφαρμογή της σαρίας ως μοντέλο διακυβέρνησης είναι πιο σημαντική από το καθαυτό χαλιφάτο.

«Είμαστε οι πρωτοπόροι του Ισλάμ και οι μόνοι υπερασπιστές ενάντια στην καταδυνάστευση»

Σε αυτό το αφήγημα, ο σαλαφιστικός τζιχαντισμός ενδυναμώνει και ενθαρρύνει τους ανθρώπους να πάρουν την τύχη τους στα χέρια τους. Προβάλλει μια αίσθηση συμμετοχής στην κοινότητα των πιστών. Κάθε πράξη είναι αιτιολογημένη με την έγκριση του Θεού και σύμφωνα με την αυστηρή ερμηνεία του Κορανιού.

Al-wala' wa-l-bara' narrative (πίστη και εχθρότητα) (¹⁸)

Το αφήγημα αυτό ενισχύει τη διττή φύση του αγώνα ανάμεσα στη θρησκευτική πίστη στον Θεό και την εχθρότητα και το μίσος απέναντι στους εχθρούς του Ισλάμ. Η πίστη αντιπαραβάλλεται επίσης με την πίστη και τη θυσία όσων είναι ταγμένοι στον σκοπό. Υπό αυτό το πνεύμα, οι σαλαφιστές τζιχαντιστές ισχυρίζονται ότι το σύμφωνο ασφάλειας έχει αθετηθεί και έτσι νομιμοποιείται η επίθεση στους **kuffar** (τους άπιστους).

*« Είμαστε οι
πρωτοπόροι του
Ισλάμ και οι μόνοι
υπερασπιστές
ενάντια στην
καταδυνάστευση »*

5. Σύμβολα και ορολογία ομάδων βίαιων ισλαμιστών εξτρεμιστών

(¹⁹) Lohlker, R. (2013). Jihadism: Online discourses and representations. Vienna: Vienna University Press. For an excellent overview of meanings of different symbols, see: *'The Islamic Imagery Project'* (West Point Combating Terrorism Center, March 2006).

(²⁰) *Digital Jihad – propaganda from the Islamic State* (Swedish Defence Research Agency 2018).

(²¹) SITE provides an overview: <https://ent.siteintelgroup.com/jihadist-groups-2.html>

Media groups: <https://ent.siteintelgroup.com/mediagroups.html>

Οι βίαιες ομάδες χρησιμοποιούν διαφορετικά σύμβολα και ορολογία. (¹⁹) Συχνά, τα σύμβολα αυτά χρησιμοποιούνται από ριζοσπαστικές ιδεολογίες, τρομοκρατικές οργανώσεις και προπαγανδιστές για να προβάλλουν την παρουσία τους. Εντοπίζονται στον γραπτό λόγο ή στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. (²⁰) Παρέχουν έτσι ένα σημείο επαφής στους επαγγελματίες πρώτης γραμμής ώστε να αξιολογήσουν την εμπλοκή στον ισλαμικό εξτρεμισμό. Υπάρχει εκτενής βιβλιογραφία της τζιχάντ με διάφορες εκδοχές συμβόλων και εικόνων. (²¹)

Ορολογία

Η θρησκευτική ορολογία που χρησιμοποιείται από τους σαλαφιστές τζιχαντιστές αφορά γενικά τους μουσουλμάνους αλλά, σε ορισμένες περιπτώσεις, ειδικά το συγκεκριμένο δόγμα. Οι όροι αποτελούν σημαντικό κλειδί στην κατανόηση της έμφασης που δίνεται στις συζητήσεις. Είναι σημαντικό να γνωρίζει κανείς τη συγκεκριμένη ορολογία στην επικοινωνία του με ριζοσπαστικοποιημένα άτομα.

al-wala'wa-l-bara' πίστη και εχθρότητα

aqidah πεποιθήσεις

bid'a καινοτομία

dar al-harb οίκος πολέμου

dar al-Islam οίκος του Ισλάμ

dawla κράτος (συχνά αναφέρεται στο ΙΚΙΛ και τον Χαλίφη)

da'wah προσηλυτισμός

fard ayn προσωπικό καθήκον των μουσουλμάνων

fard kifaya συλλογικό καθήκον των μουσουλμάνων

ghuraba ξένοι

halal επιτρεπόμενος

haram απαγορευμένος

hijrah αποδημία

jahiliyya κατάσταση προϊσλαμικής άγνοιας

jannah παράδεισος

jihad προσπάθεια ή αγώνας

kafir άπιστος (ενικός)

kuffar άπιστοι (πληθυντικός)

kufur απιστία

manhaj ενέργειες/μέθοδοι

munafiqin υποκριτές
υποτιμητικός όρος για τους μη σαλαφιστές μουσουλμάνους

murtaddin αποστάτες

mushrikin πολυθεϊστές

qital ένοπλη τζιχάντ (η Qital δεν είναι απαραίτητο να έχει θρησκευτική διάσταση)

rawafidh υποτιμητικός όρος για τους σίτες

istishhaad μαρτυρικός θάνατος

shuhada μάρτυρες (πληθυντικός)

shahid μάρτυρας

tawaghit τύραννοι ή αποστάτες ηγέτες (πληθυντικός)

taghut τύραννος

tarbiya παιδεία

tawheed ο ένας και μοναδικός θεός

tazkiyya κάθαρση

الإسلام لله في التوحيد

Η Μαύρη Σημαία χρησιμοποιείται από ισλαμιστικές οργανώσεις όπως η Αλ-Κάιντα από τα τέλη της δεκαετίας του 1990 και αποτελείται από λευκή πάνω σε μαύρο φόντο shahada (διακήρυξη πίστης).

Σημαία του Hay'at Tahrir al-Sham.

Το λιοντάρι παραπέμπει στη γενναιότητα, τη δύναμη και την τιμή στην ισλαμική κουλτούρα. Το λιοντάρι είναι μαζί με τον Hamza, τον θείο του Προφήτη (asad allah, το λιοντάρι του Θεού).

النبا

Εβδομαδιαία εφημερίδα, μέσο ενημέρωσης του ΙΚΙΛ με την ονομασία «al-Naba».

لا إله إلا الله
رسول الله
محمد

Η σημαία του ΙΚΙΛ με τη σφραγίδα του Προφήτη Μωάμεθ.

Λογότυπο του Hay'at Tahrir al-Sham.

السَّاهِب

Μέσα ενημέρωσης Al-Sahab της Αλ-Κάιντα.

أعماق
الإخبارية

Ειδησεογραφικό πρακτορείο του ΙΚΙΛ με την ονομασία «Amaq».

6. Υπέρμαχοι του βίαιου ισλαμιστικού εξτρεμισμού

Ο βίαιος ισλαμιστικός εξτρεμισμός έχει διάφορες εκφάνσεις όπως τα κινήματα στρατευμένης τζιχαντ (ΙΚΙΛ, Αλ-Κάιντα κ.λπ.) τα οποία ανήκουν στην κατηγορία των τρομοκρατικών οργανώσεων, τις ομάδες εισόδου στον στρατευμένο ισλαμισμό (Hizb-ut-Tahrir, Sharia4Belgium κ.λπ.), ομάδες da'wah από πόρτα σε πόρτα (Die Wahre Religion) και άλλες ομάδες όπως υποστηρικτές των μουσουλμάνων και ανθρωπιστικές οργανώσεις που δεν εμπλέκονται σε βίαιες ενέργειες αλλά είναι υπέρ του βίαιου ισλαμιστικού εξτρεμισμού.

Κινήματα στρατευμένου τζιχαντισμού

Τα άτομα που γίνονται μέλη κινήματων στρατευμένου τζιχαντισμού ριζοσπαστικοποιούνται, κατηγορούνται και κοινωνικοποιούνται στο εσωτερικό αυτών των οργανώσεων που απαιτούν **αυστηρή πειθαρχία, αφοσίωση και υποταγή**. Πρόκειται για οργανώσεις που διενεργούν ελέγχους ασφάλειας στα αφοσιωμένα μέλη τους και λειτουργούν μυστικά στην Ευρώπη και πιο ανοιχτά στις εμπόλεμες ζώνες άλλων χωρών. Κάποιες οργανώσεις δέχονται τυχαία μέλη ενώ άλλες είναι πιο επιλεκτικές και προσεκτικές. Συχνά υπάρχουν διαμεσολαβητές και χρηματοδότες οι οποίοι εγγυώνται για τον χαρακτήρα των νέων μελών. Στις πόλεις υπάρχουν ολόκληρες εδραιωμένες δομές (οικοσυστήματα σαλαφιστικού τζιχαντισμού) με κεντρική ηγεσία, ιεροκήρυκες, διαμεσολαβητές, χρηματοδότες και στρατολόγους. Γύρω από αυτές τις **ιεραρχικές δομές** υπάρχουν οι υποστηρικτές οι οποίοι ριζοσπαστικοποιούνται και στρατολογούνται σε τζαμιά, άτυπα τζαμιά, ομάδες μελέτης, διαλέξεις, αθλητικά κέντρα, σχολεία κ.λπ.

Ομάδες εισόδου στον στρατευμένο ισλαμισμό

Οι επονομαζόμενες ομάδες εισόδου έχουν εξτρεμιστικές θέσεις όσον αφορά τη δημοκρατία αλλά **είναι γενικά μη βίαιες**. Συχνά πρόκειται για **διεθνικές** ομάδες. Κάποιοι υποστηρίζουν ότι απορροφούν τον ακτιβισμό δυνητικών τζιχαντιστών οι οποίοι βρίσκουν διέξοδο στη δυσανεξία και την απογοήτευσή τους. Άλλοι ισχυρίζονται ότι αποτελούν πύλη εισόδου για περαιτέρω στρατευμένη εμπλοκή σε άλλες ομάδες και για μια οδό από την οποία διέρχονται οι υποστηρικτές. Διοργανώνουν για παράδειγμα δημόσιες διαμαρτυρίες με το σύνθημα υπέρ της «καθίερωσης της σαρίας». Η αλληλεγγύη της ομάδας ενισχύεται από την αντίδραση στις προκλητικές θέσεις της.

Ομάδες da'wah από πόρτα σε πόρτα

Οι ομάδες da'wah (προσηλυτισμού) από πόρτα σε πόρτα διανέμουν το Κοράνι και άλλο θρησκευτικό υλικό. Μερικές φορές χρησιμοποιούνται από τους σαλαφιστές για να προσηλυτίσουν και να επιλέξουν άτομα που μπορούν να αξιοποιηθούν περαιτέρω από το δίκτυο. Είναι μια συνηθισμένη τεχνική υπέρ της συμμετοχής και της προσωπικής επαφής. Η πειθώ είναι ήπια, σταδιακή και αδιάκοπη. Μόλις οι στρατολόγοι αισθανθούν ότι υπάρχει έδαφος για να προχωρήσουν, δεν σταματούν ποτέ. Συχνά διοργανώνουν ποδοσφαιρικούς αγώνες και άλλες κοινωνικές εκδηλώσεις για να ενισχύσουν την αίσθηση συμμετοχής και την ιδεολογία τους.

Ψευδείς υπέρμαχοι των μουσουλμάνων

Μετά την 11η Σεπτεμβρίου δημιουργήθηκαν ορισμένες ομάδες υπέρ των μουσουλμάνων ως αντίδραση στα γεγονότα και τον πόλεμο ενάντια στην τρομοκρατία. Οι ομάδες αυτές υιοθέτησαν μια προσέγγιση βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα αντιτιθέμενες σε πραγματικές παραβιάσεις ανθρώπινων δικαιωμάτων όπως παράνομες συλλήψεις, φυλακίσεις και εγκλεισμοί (η περίπτωση του Γκουαντάναμο κ.ά.). Με την επίφαση της υπεράσπισης των ανθρώπινων δικαιωμάτων, οι ομάδες αυτές επιζητούν επίσης να υπονομεύσουν την πρόληψη, την

αστυνόμευση της κοινότητας και τις αντιτρομοκρατικές προσπάθειες. Επιηρεάζουν τις τοπικές κοινότητες και καλλιεργούν ένα αφήγημα «αντίστασης» στις αντιτρομοκρατικές προσπάθειες.

Ψευδείς ανθρωπιστικές οργανώσεις

Οι νόμιμες ανθρωπιστικές δραστηριότητες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη ζωή των μουσουλμάνων καθώς εκπληρώνουν νόμιμες φιλανθρωπικές ανάγκες των αδελφών μουσουλμάνων, ανδρών και γυναικών, ανά τον κόσμο. Οι μουσουλμάνοι έχουν μια φυσική τάση να ανταποκρίνονται στις εκκλήσεις για δωρεά σε ανθρώπους που βρίσκονται σε ανάγκη και η *zakat* είναι ένας από τους πέντε πυλώνες του Ισλάμ. Οι σαλαφιστές τζιχαντιστές εκμεταλλεύονται αυτή τη στάση υποκρύπτοντας δικές τους χρηματοδοτικές δραστηριότητες. Είναι απίστευτα δύσκολο να γίνει αντιληπτό αυτό το είδος παράνομης εξεύρεσης πόρων, ειδικά όταν συχνά λαμβάνει χώρα στο εξωτερικό και εκτός ΕΕ.

Σχέση εγκληματικής δράσης και τρομοκρατίας

Οι εγκληματικές συμμορίες μπορούν να αποτελέσουν δίοδο για τη δράση του σαλαφιστικού τζιχαντισμού. Η έρευνα καταδεικνύει ότι η εμπλοκή σε εγκληματική δράση είναι συνηθισμένη στους κύκλους των τζιχαντιστών. Για ορισμένους αποτελεί συγχώρεση για ένα παρελθόν για το οποίο μετανιώνουν, ενώ για άλλους αποτελεί προστασία και έναν τρόπο διαφυγής από τα προβλήματα. Οι σαλαφιστές τζιχαντιστές στρατολογούν άτομα από τα δίκτυα των συμμοριών στις γειτονίες. Ομοίως, στρατολογούν άτομα σε σωφρονιστικά ιδρύματα για να αποκτήσουν υποστηρικτές και μέλη.

7. Τοποθεσίες στρατολόγησης (22)

Η ιδεολογία του σαλαφιστικού τζιχαντισμού και τα αλληλένδετα αφηγήματά της ενισχύουν τη δημοτικότητά της στη νεολαία. Σε ορισμένους δίνει μια νέα ταυτότητα, σε περίπτωση που έχουν αποξενωθεί και ανακαλύπτουν (για πρώτη φορά ή εκ νέου) την ευλάβειά τους, αποκτώντας μια αίσθηση αξιοπρέπειας και ένταξης. Επίσης, προσελκύει πολλούς διότι η κοσμοθεωρία των πιστών είναι διττή και ασυμβίβαστη και διαχωρίζει τα πάντα σε καλό και κακό. Για κάποιους αντιπροσωπεύει μια ιδεολογία διαμαρτυρίας ενάντια στην καθιερωμένη τάξη πραγμάτων. Για άλλους είναι μια ουτοπία και μια υπόσχεση ουράνιας ανταμοιβής στη μεταθανάτια ζωή.

Όποιες και αν είναι οι υποκείμενες αιτίες της συμμετοχής σε μια ομάδα σαλαφιστικού τζιχαντισμού, η στρατολόγηση παραμένει ουσιώδης. Υπάρχουν πολλά πεδία τα οποία μπορεί να αξιοποιήσει το οικοσύστημα του σαλαφιστικού τζιχαντισμού στις προσπάθειες στρατολόγησης υπέρ του σκοπού του. Συχνά πρόκειται για έναν συνδυασμό ενεργειών, μια αρχική επαφή μέσω του διαδικτύου που συνεχίζεται σε δια ζώσης κοινωνικές εκδηλώσεις, συναντήσεις θρησκευτικού χαρακτήρα ή διαδηλώσεις.

Το διαδίκτυο (23)

Οι ιστότοποι, οι πλατφόρμες παιχνιδιών και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι χρήσιμοι χώροι προπαγάνδας και δικτύωσης, στους οποίους οι στρατολόγοι μπορούν να εντοπίσουν ενεργά τους πιθανούς υποψήφιους ανάμεσα σε όσους δημοσιεύουν αναρτήσεις ή δείχνουν τη στήριξή τους στην προπαγάνδα. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τα ψηφιακά ίχνη παρέχουν **σημαντικά στοιχεία** για τον βαθμό εξτρεμιστικής στήριξης και το επίπεδο διασύνδεσης εντός των κοινωνικών δικτύων. Συχνά, οι υποστηρικτές μιας ισλαμιστικής εξτρεμιστικής ομάδας παρέχουν σημαντικά στοιχεία τα οποία μπορούν να αξιολογηθούν, από την επιλογή του εικονιδίου στο προφίλ τους (που δείχνει άμεση συμμετοχή και είναι ενδεικτική της συμβολικής υποστήριξης του ισλαμιστικού εξτρεμισμού), από τις ειδήσεις που κοινοποιούνται και από άλλο υλικό εξτρεμιστικής προπαγάνδας. Τα ψευδώνυμα *kunya* (24) στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ξεκινούν με τη λέξη «Abu» (πατέρας) και «Umm» (μητέρα).

Οι στρατολόγοι συχνά **επικοινωνούν διαδικτυακά με διάφορα άτομα τα οποία καθοδηγούν σε ιδιωτικές και κρυπτογραφημένες πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης**. Οι πλατφόρμες μπορούν να εντοπιστούν με αναζήτηση σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, χρησιμοποιώντας συγκεκριμένη ορολογία του σαλαφιστικού τζιχαντισμού. Οι κρυπτογραφημένοι διάλογοι κοινωνικής δικτύωσης (π.χ. το Telegram) χρησιμοποιούνται για την πιο ελεύθερη επικοινωνία με υποστηρικτές και πιθανούς υποψήφιους. Οι ομάδες και τα άτομα που ασπάζονται τον σαλαφιστικό τζιχαντισμό χρησιμοποιούν πολλές έντυπες εκδόσεις, πλατφόρμες και άλλα μέσα. Οι σαλαφιστές τζιχαντιστές συχνά διοργανώνουν, διαφημίζουν και χρησιμοποιούν ανθρωπιστικούς σκοπούς ως μέσο για να συγκεντρώσουν πόρους και να έρθουν σε επαφή με υποστηρικτές. Μια άλλη τακτική είναι η υποστήριξη της απελευθέρωσης μουσουλμάνων κρατούμενων με εκστρατείες αποστολής επιστολών και σχετικές κοινωνικές εκδηλώσεις. Στις εκστρατείες αυτές εμπλέκονται συχνά γυναίκες.

Τζαμιά και υπόγειες ομάδες μελέτης

Τα τζαμιά **συνήθως δεν αποτελούν χώρους στρατολόγησης** αλλά είναι χώροι στους οποίους ενδέχεται να συγκεντρώνονται άτομα εξτρεμιστές για να εντοπίσουν πιθανούς υποψήφιους και υποστηρικτές. Ζητούν από τους

(22) Wiktorowicz, Q. (2005). *Radical Islam rising: Muslim extremism in the West*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield.

(23) Winter, C. (2015). *The virtual 'caliphate': Understanding Islamic State's propaganda strategy*. London: Quilliam Foundation.

(24) https://referenceworks.brillonline.com/entries/encyclopaedia-of-islam-2/kunya-SIM_4526?s.num=0&s.f.s2_parent=s.f.book.encyclopaedia-of-islam-2&s.q=kunya

(²⁵) Kenney, M. (2018). *The Islamic State in Britain*. Cambridge: Cambridge University Press.

υπομήφιους να συναντηθούν αλλού και στη συνέχεια τους **πλησιάζουν σε ανεπίσημο περιβάλλον** όπως ένα καφέ, μια ομάδα μελέτης σε ένα διαμέρισμα (υπόγειο «τζαμί») και σε οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Τα άτομα που καλλιεργούν τη ριζοσπαστικοποίηση λειτουργούν σε συγκεκριμένα τζαμιά και ένα εμφανές χαρακτηριστικό αναγνώρισης είναι η αντιπαράθεση γύρω από τη χρηματοδότηση από το εξωτερικό (υπέρ του σαλαφισμού) ή το αμφιλεγόμενο ριζοσπαστικοποιημένο κήρυγμα. Ο εντοπισμός ατόμων είναι σημαντικός. Τα προσεγγίζουν ριζοσπάστες και στη συνέχεια τα απομακρύνουν με σκοπό την κατήχηση και τη ριζοσπαστικοποίηση σε μικρές ομάδες μελέτης.

Ριζοσπαστικές ομάδες που τροφοδοτούν τον εξτρεμισμό (²⁵)

Υπάρχουν ριζοσπαστικές ομάδες που «τροφοδοτούν τον εξτρεμισμό» και λειτουργούν ανοιχτά αλλά δεν είναι βίαιες και παρέχουν **ένα σημείο επαφής για τα νέα μέλη**. Συχνά διαμαρτύρονται προκλητικά ενάντια στην εξωτερική πολιτική ή το κυρίαρχο καθεστώς, υποστηρίζοντας την αυστηρή εφαρμογή του ισλαμικού νόμου, ενισχύοντας έτσι την εσωτερική αλληλεγγύη της ομάδας. Ορισμένες από αυτές τις ομάδες έχουν διεθνικό χαρακτήρα, **είναι οργανωμένες γύρω από χαρισματικούς ιεροκήρυκες** οι οποίοι ταξιδεύουν και προσφέρουν συμβουλές στρατηγικής και τακτικής στις εν λόγω ομάδες. Η στρατολόγηση είναι εφικτή διότι το επίπεδο της δημόσιας αντίδρασης και αντιπαράθεσης μπορεί να είναι σφοδρό εκ μέρους των αντιδιαδηλωτών. Μερικές φορές, οι ομάδες που τροφοδοτούν τον εξτρεμισμό διενεργούν *da'wah* για να εντοπίσουν ευάλωτους νέους οι οποίοι μπορούν να ριζοσπαστικοποιηθούν περαιτέρω και να στρατολογηθούν για διάφορες πράξεις.

Άλλοι λειτουργούν **με την επίφαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων** σε σχέση με την αντιτρομοκρατία ή τις στρατηγικές πρόληψης. Οι ομάδες αυτές διοργανώνουν εκδηλώσεις και διαμαρτύρονται σθεναρά ενάντια στην αστυνόμευση της κοινότητας και τις προσπάθειες πρόληψης, χαρακτηρίζοντας τις συγκεκριμένες ενέργειες ως τον τρόπο του κράτους να κατασκοπεύει τις μειονοτικές κοινότητες. Συχνά διοργανώνονται κοινωνικές και φιλανθρωπικές εκδηλώσεις για να ενημερωθεί το κοινό για μουσουλμάνους κρατούμενους ή για συγκεκριμένες υποθέσεις που αφορούν την αντιτρομοκρατία.

Σωφρονιστικά ιδρύματα

Η στρατολόγηση σε σωφρονιστικά ιδρύματα μπορεί να είναι συνηθισμένη **ανάλογα με τον τρόπο με τον οποίο είναι οργανωμένα τα εν λόγω ιδρύματα** ή ανάλογα με τους τρόφιμους. Ορισμένα σωφρονιστικά ιδρύματα είναι πραγματικά ένα πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξη του εξτρεμισμού και χώροι στους οποίους τα ριζοσπαστικά στοιχεία προσηλυτίζουν εγκληματίες. Η έκτιση ποινής σε σωφρονιστικό ίδρυμα μπορεί να αλλάξει την κοινωνική και πνευματική στάση ενός ατόμου και να το καταστήσει ευάλωτο απέναντι στην προσέγγιση ενός ριζοσπάστη στρατολόγου. Κάποιες φορές, **η διαδικασία της αποφυλάκισης είναι μια κρίσιμη περίοδος** υποτροπής και τα ριζοσπαστικοποιημένα άτομα μπορούν να την εκμεταλλευτούν για να υπηρετήσουν τους σκοπούς της στρατολόγησης.

Σχολεία και ανώτερη εκπαίδευση

Τα σχολεία και οι σχολές με θρησκευτικό προσανατολισμό μπορούν σε κάποιες περιπτώσεις να γίνουν χώροι ριζοσπαστικοποίησης και στρατολόγησης. Στις περιπτώσεις αυτές προϋπάρχουν συχνά αμφιλεγόμενα ζητήματα γύρω από τον διαχωρισμό των φύλων ή μηδενική ανοχή αναφορικά με τη σεξουαλική αγωγή ή τις μειονοτικές ομάδες. Έχουν υπάρξει ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες ακτιβιστικές ομάδες έχουν επιδιώξει την υποστήριξη υπέρ του εξτρεμισμού σε χώρους ανώτερης εκπαίδευσης.

8. Ο ρόλος των γυναικών

Ο ρόλος των γυναικών εντός του σαλαφιστικού τζιχαντισμού αποκτά όλο και μεγαλύτερη παρουσία με το πέρασμα του χρόνου. Κατά το παρελθόν, τα στερεότυπα των φύλων τοποθετούσαν τις γυναίκες σε ρόλο παθητικού παρατηρητή και θύματος και όχι ενεργού υποστηρικτή. Συχνά, αυτός ο **εσφαλμένος χαρακτηρισμός** προέρχεται από το γεγονός ότι οι γυναίκες είναι σπάνια δράστριες βίαιων πράξεων. Έχουν υπάρξει γυναίκες μάρτυρες σε επιθέσεις. Αλλά συνήθως έχουν **έναν πιο υποστηρικτικό ρόλο** που βοηθά και διευκολύνει την τζιχάντ.

Οι εξτρεμιστές ηγέτες έχουν τονίσει τον σημαντικό ρόλο των γυναικών ως μητέρες και σύζυγοι. Υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες οι γυναίκες διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην **προπαγάνδα και τη διάδοση της ιδεολογίας**. Προσέγγισαν άλλες γυναίκες για να στηρίξουν τον σκοπό του σαλαφιστικού τζιχαντισμού, πρόσφεραν ηθική στήριξη και **άσκησαν κοινωνική πίεση** υπέρ της παραμονής εντός της εξτρεμιστικής γραμμής. Διαδραμάτισαν επίσης ενεργό επιχειρησιακό ρόλο **συγκεντρώνοντας πόρους και διακινώντας όπλα, χρήματα και μηνύματα**.

Οι γυναίκες έχουν επίσης παίξει σημαντικό ρόλο στη ριζοσπαστικοποίηση και τη **στρατολόγηση άλλων γυναικών**. Αυτή η δράση τους λαμβάνει συχνά χώρα διαδικτυακά μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και μέσω κοινωνικών εκδηλώσεων. Πρόκειται για ένα είδος κινητοποίησης που συχνά δεν γίνεται ιδιαίτερα ορατό. Οι γυναίκες θεωρούνται επίσης σημαντικές λόγω του ρόλου τους στην **ανατροφή των παιδιών σύμφωνα με όσα ορίζει η ιδεολογία**. Διατηρούν στενούς κοινωνικούς κύκλους και ταξιδεύουν μαζί. Έχει υποδειχθεί ότι οι γυναίκες στρέφονται στον εξτρεισμό σε μια κίνηση χειραφέτησης καθώς μπορούν πιο εύκολα να απελευθερωθούν από την οικογενειακή ιεραρχία και από συμπεριφορές που συνδέονται άμεσα με την τιμή.

9. Τάσεις και προκλήσεις

Οι επαγγελματίες σε σχολεία, σωφρονιστικά ιδρύματα, τοπικές κοινότητες και αλλού οι οποίοι χειρίζονται υποθέσεις βίαιου ισλαμιστικού εξτρεμισμού, αντιμετωπίζουν πολλές προκλήσεις όταν έρχονται σε επαφή με ομάδες ή άτομα που ασπάζονται τον σαλαφιστικό τζιχαντισμό.

Πρόσβαση στις κοινότητες

Η προσέγγιση οργανώσεων ή μεμονωμένων εξτρεμιστών είναι δύσκολο εγχείρημα διότι οι ξένοι και οι μη μουσουλμάνοι αντιμετωπίζονται με καχυποψία και, ορισμένες φορές, με εχθρότητα. Συχνά απαιτείται να έχουν **εδραιωθεί καλές σχέσεις με την τοπική κοινότητα**, βασισμένες στην εμπιστοσύνη και την καλή θέληση και όχι σε θέματα που αφορούν την ασφάλεια. Ο βίαιος ισλαμιστικός εξτρεμισμός είναι συνυφασμένος με τις κοινότητες στις οποίες δρουν σεβαστοί ιεροκήρυκες, διαμεσολαβητές, χρηματοδότες και φύλακες προστάτες και ασκείται έντονη **κοινωνική πίεση** ενάντια στην είσοδο ξένων. Στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης οι κοινότητες χρησιμοποιούν κλειστούς και κρυπτογραφημένους διαύλους και συνεπώς είναι ακόμη πιο δύσκολο να παρακολουθήσει ή να προσεγγίσει κανείς συγκεκριμένα άτομα.

Ο χειρισμός της διττής κοσμοθεωρίας και των θεωριών συνωμοσίας των βίαιων ισλαμιστών εξτρεμιστών

Οι ομάδες σαλαφιστικού τζιχαντισμού υιοθετούν μια ιδιαίτερα διττή κοσμοθεωρία που χωρίζει τον κόσμο σε καλό και καλό, επιτρεπόμενο και απαγορευμένο. Περιλαμβάνει επίσης **ισχυρά στοιχεία μίσους** απέναντι σε άλλες ομάδες της κοινωνίας, όπως απόψεις κατά του σιτισμού και του σημιτισμού, και στοιχεία μίσους για τη δυτική κοσμική δημοκρατία και κοινωνία και ιδιαίτερα για τη δυτική εξωτερική πολιτική και παρέμβαση στον μουσουλμανικό κόσμο. Οι εν λόγω κοινότητες και τα άτομα επιδεικνύουν συχνά εχθρότητα απέναντι στην εξωτερική ομάδα, η οποία ενισχύεται από συνωμοτικές σκέψεις. Η **εχθρότητα περιπλέκει τις σχέσεις των επαγγελματιών πρώτης γραμμής**. Για παράδειγμα, χρησιμοποιείται συχνά το ψευδές αφήγημα ότι οι αρχές θα πάρουν τα παιδιά από τις οικογένειες ή ότι το κράτος κατασκοπεύει τη μουσουλμανική κοινότητα μέσω των επαγγελματιών πρώτης γραμμής. Οι επαγγελματίες πρέπει να επιστρατεύσουν την υπομονή και την επιμονή τους για να υπερβούν αυτά τα εμπόδια.

Ο πολύπλοκος χαρακτήρας της ιδεολογίας του σαλαφισμού

Η κατανόηση της ιδεολογίας απαιτεί **γενική κατανόηση** του Ισλάμ και των διαφορετικών σχολών ερμηνείας, τα σημεία ρήξης ανάμεσα στις διαφορετικές ερμηνείες, τις κοινές τάσεις και αντιπαλότητες αλλά και τις πολιτιστικές και γλωσσικές διαστάσεις. Η βαθιά γνώση αυτών των ζητημάτων απαιτεί μεγάλη επαγγελματική και προσωπική προσπάθεια. Επίσης σημαντική είναι η γνώση του τρόπου με τον οποίο οι **περιφερειακές εξελίξεις** στον αραβικό και μουσουλμανικό κόσμο επηρεάζουν την τοπική δυναμική στη δυτική κοινωνία.

Νόμιμες και παράνομες οργανώσεις

Η αντιμετώπιση του ισλαμιστικού εξτρεμισμού απαιτεί **απόλυτη ισορροπία** λόγω της λεπτής γραμμής ανάμεσα στις νόμιμες και παράνομες οργανώσεις. Παρόλο που οι νόμιμες οργανώσεις δεν υποκινούν βίαιες πράξεις, τα μηνύματά τους έχουν στόχο να προκαλέσουν πόλωση και δυσπιστία στην κοινωνία. Αυτή η πολύπλοκη διάσταση

δεν είναι εύκολη στον χειρισμό. Πολλοί υποστηρίζουν ότι οι νόμιμες οργανώσεις ουσιαστικά **απορροφούν** εξτρεμιστικά στοιχεία ενώ άλλοι τις θεωρούν **πύλη εισόδου** στον εξτρεμισμό.

Η αλλαγή στο τοπίο μετά την εμφάνιση και την επακόλουθη πτώση του ΙΚΙΛ

Παρά τη συρρίκνωση του ΙΚΙΛ και του επονομαζόμενου χαλιφάτου, **ο σαλαφιστικός τζιχαντισμός εξακολουθεί να προσελκύει τους νέους**. Η υποστήριξη διαμορφώνεται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, με όλο και πιο αποκεντρωμένο χαρακτήρα και πολλά κέντρα βάρους σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές. Υπάρχει η ισχυρή άποψη ότι η συρρίκνωση είναι απλώς προσωρινή. Η διαρκής έκκληση για δράση ενάντια στον εχθρό έχει εμπνεύσει **μεμονωμένες τρομοκρατικές επιθέσεις** και η **πιθανή επιστροφή αλλοδαπών τρομοκρατών μαχητών** που συνεργάζονται με το ΙΚΙΛ και άλλες ομάδες τζιχαντιστών στο Ιράκ και τη Συρία ενδέχεται να επηρεάσει αρνητικά τις τοπικές εξτρεμιστικές ομάδες.

Οι **πρώτοι κρατούμενοι που εξέτισαν ποινή για τρομοκρατικές ενέργειες** πρόκειται να **αποφυλακιστούν και να επιστρέψουν στην κοινωνία**, με ενδεχόμενες αρνητικές επιπτώσεις στην περαιτέρω ριζοσπαστικοποίηση σε αρκετές χώρες της ΕΕ. Παρόλο που πολλές ισλαμιστικές ομάδες που τροφοδοτούν τον εξτρεμισμό έχουν αποσυρθεί και τα μέλη τους έχουν μετακινηθεί σε εμπόλεμες ζώνες, τη θέση τους παίρνουν **νέες μικρές οργανώσεις** που είναι πιο δύσκολο να εντοπιστούν. Σε κάποιες χώρες της ΕΕ έχουν συσταθεί **σχολεία και εταιρείες** που παρέχουν ιδεολογική στήριξη σε νεαρά και ευάλωτα άτομα. Συγχρόνως, η παρουσία στα **μέσα κοινωνικής δικτύωσης μεταφέρεται από τις ανοικτές πλατφόρμες σε περισσότερο κλειστούς και κρυπτογραφημένους ιστότοπους** όπου η δραστηριότητα εντοπίζεται πιο δύσκολα. Λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων και των εξελίξεων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης πολλές ισλαμιστικές ομάδες αποκτούν όλο και **περισσότερο διεθνικό και αλληλένδετο χαρακτήρα**.

Radicalisation Awareness Network

